

sneaks up, pulls you to bed against your will – створіння, що підкрадається і тягне тебе до ліжка проти твоєї волі [11; с. 39].

Щодо так званих «хибних друзів перекладача» прикладом можуть бути такі слова як *absolutely* (англ. «так, у будь-якому випадку»), що українською означає абсолютно («ні, в жодному випадку») [2; 65].

Отже, можна зробити висновок, що британський молодіжний сленг є певною проблемою для перекладу українською мовою як спеціальної нелітературної лексики. Надзвичайно важливим в наші дні є вивчення такого типу слів. Без їх розуміння в сучасного покоління українців не буде розуміння мови, що несе за собою проблеми і в спілкуванні, і в усвідомленні моральних принципів народу-носія мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка. – М., 1959 р.
2. Бондаренко К. Співвідношення сленгової лексики української та англійської мов: лексикографічний та перекладацький аспекти// Наукові записки. – Серія: Філологічні науки/ Збірник наукових праць. – Вип. 81(4).
3. Виллюман В.Г. О способах образования сленга в современном английском языке. Вопросы языкознания. – М., 1960 р.
4. Виноградов В.В. Перевод: общие и лексические вопросы. – М., 2004 р.
5. Гальперин И. Р. Стилистика английского языка / И. Р. Гальперин. – М.: Высш. шк., 1981 р.
6. Комісаров В. Н. Общая теория перевода - Москва 1999 р.
7. Маковский М.М. Современный английский сленг. Онтология, структура, этимология. – М., 2009 р.
8. Медникова С. М. Значение слова и методы его описания (на материале современного английского языка / Э. М. Медникова. – М.: Высш. шк., 1974.
9. Ставицька Л. Український жаргон. Словник: Містить близько 4070 слів і понад 700 стійких словосполучень. – К.: Критика, 2005.
10. Швейцер А.Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. – М., 1988 р.
11. Beale P. A Dictionary of Slang and Unconventional English. – L.: Routledge, 1999 р.

Калищук І.

Науковий керівник – доц. Чумак Г.В.

АЛГОРИТМ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВИХ ТЕРМІНІВ

Проблема перекладу науково-технічної літератури стала центральною, починаючи з 90-х років ХХ ст., й пов'язана, з одного боку, з посиленням ролі української мови як державної та її становленням як мови науки й техніки, що стимулювало дослідження у галузі перекладу термінів українською мовою, а з іншого боку – з інтенсивною інтелектуалізацією суспільства, формуванням нових галузей знань у глобалізованому світі.

Мета публікації полягає в описі алгоритму перекладу наукових термінів українською мовою.

Об'єктом статті є наукові терміни, а предметом – алгоритм перекладу цих термінів та дефініцій українською мовою з англійської з опрацюванням вітчизняної та зарубіжної наукової літератури.

Становлення термінології як наукової дисципліни починається з 30-х років ХХ ст. Підґрунтям багатьох сучасних вітчизняних досліджень, присвячених перекладу термінів, стали праці вітчизняних та зарубіжних дослідників як у галузі термінології (Д. С. Лотте, О. Вюстер, Е. К. Дрезен, Я. К. Климовицький, Г. О. Винокур, О. О. Реформатський, В. П. Даниленко, Т. Л. Канделаки, Л. І. Петрух, І. М. Кочан, Л. М. Полюга, Е. Ф. Скороходько та інші), так і в галузі перекладознавства (І. В. Корунець, В. І. Карабан, Т. Р. Кияк, А. С. Д'яков, З. Б. Куделько та інші). Загальновідомим є факт, що для здійснення високоякісного перекладу науково-технічної літератури перекладач має не лише володіти вихідною і цільовою мовами, але й розуміти суть матеріалу.

Незважаючи на популярність терміна як об'єкта дослідження і численні спроби дати визначення, навряд яке-небудь із них можна вважати всеохоплюючим. Спираючись на аналіз дефініцій терміна, зроблений М. О. Вакуленком, та враховуючи специфіку термінів у контексті нашого дослідження під *науковим терміном* розуміємо слово або словосполучення, яке є органічним елементом терміно-системи науки та технологій і позначає певне поняття в галузі науки та технологій [1, с. 141].

Переходячи до алгоритму перекладу технологічних термінів, зазначимо, що в процесі перекладу враховувалися: співмірність формально-змістової організації терміна як мовної форми вираження та відповідного наукового поняття, що знаходить відображення у логічному формулюванні визначень реєстрових терміноодиниць; активне функціонування термінологічних одиниць одночасно в різних галузях знань.

По-перше, нами було визначено, до якої галузі науки належить термін, а саме: фізики, хімії, механіки тощо. Наприклад, термін *ATU and filter tuning command / АУП та команда переналаштувань фільтра* належить до технічного описання приладів радіостанції.

По-друге, ми виявили системну понятійну структуру наукової термінології за допомогою здійснення категоризації. Такий підхід узгоджується з тим, що в науково-технічній термінології в основному позначаються поняття, які відносяться до наступних категорій: 1) предмети техніки (матеріали, інструменти, механізми, машини, деталі); 2) процеси – дії – явища; 3) властивості – якості – стани; 4) кількісні показники: фізичні і геометричні величини, різноманітні розрахункові поняття; 5) методи

(управління, здійснення технологічних процесів тощо). Так, *ATU and filter tuning command / АУП та команда переналаштувань фільтра* є предметом.

По-третє, нами було досліджено структурно-семантичні особливості термінів та класифіковано терміни за їх будовою на прості, похідні (суфіксальні, префіксальні, суфіксально-префіксальні), складні, терміни-словосполучення та багатокомпонентні терміни [4, с. 258]. Наприклад, термін *ATU and filter tuning command / АУП та команда переналаштувань фільтра* є складним, бо до його будови входить аббревіатура *ATU (antenna tuner, transmatch or antenna tuning unit)*, українським відповідником якої є *АУП (антенно-узгоджувальний пристрій)*, та наступні компонентні терміни *filter tuning command*, які мають в перекладі конкретне значення, а саме - *команда переналаштувань фільтра*.

На нашу думку, доцільним є оформлення ілюстративного матеріалу таким чином, щоб кожна словникова стаття складалася з чотирьох частин: реєстрового слова англійською мовою, українського відповідника, визначення терміна англійською мовою й формулювання дефініцій українською мовою, які розкривають зміст ключових понять галузі. Реєстрові лексеми – однослівні терміни й терміни-словосполучення, одно- та багатокомпонентні терміни, термінологічні одиниці, що пишуться через дефіс або разом, надруковано жирним шрифтом.

Наведемо дефініцію терміна *ATU and filter tuning command / АУП та команда переналаштувань фільтра* та її переклад:

– *ATU -an antenna tuner, transmatch or antenna tuning unit is a device connected between a radio transmitter or receiver and its antenna to improve power transfer between them by matching the impedance of the radio to the antenna. An antenna tuner matches a transceiver with a fixed impedance (typically 50 ohms for modern transceivers) to a load (feed line and antenna) impedance which is unknown, complex or otherwise does not match. An ATU allows the use of one antenna on a broad range of frequencies. An antenna and transmatch are not as efficient as a resonant antenna due to feedline losses due to the SWR (multiple reflections) and losses in the ATU itself. An ATU is an antenna matching unit, and cannot change the resonant frequency of the aerial. Similar matching networks are used in other equipment (such as linear amplifiers) to transform impedance [6. с. 4].*

– *Антенно-узгоджувальний пристрій (АУП, антенний тюнер) - технічний засіб, призначений для узгодження параметрів антени з параметрами передавача, приймача або фідерної лінії, виконане у вигляді окремого блоку, встановлюваного безпосередньо у введенні антени. При необхідності, за допомогою АУП проводиться також симетрування антени. Під узгодженням розуміється таке перетворення вхідного або вихідного опору антени, щоб воно дорівнювало хвильовому опору живлячого фідера, або, при безпосередньому підключенні (без фідера), відповідало оптимальній роботі вихідного пристрою передавача, вхідного пристрою приймача [6. с. 5]*

По-четверте, в деяких випадках увагу слід приділити шляхам утворення термінів. Зазначимо, що ми спиралися на концепцію А. С. Д'якова, згідно з якою нові терміни зазвичай утворюються трьома основними способами. Так, перший спосіб базується на використанні внутрішніх ресурсів мови і складається з таких видів: а) карбування похідних слів; б) надання наявним словам нових значень (семантична деривація); в) складання основ; г) укладання словосполучень. До другого способу відноситься пряме запозичення терміноелементів, яке містить як повне запозичення (внутрішня форма разом із зовнішньою формою), так і неповне запозичення (тільки внутрішня форма). Третій спосіб полягає у вигадуванні штучних слів [2, с. 105-106].

По-п'яте, у процесі перекладу як термінів, так і дефініцій ми використовували такі основні способи та прийоми перекладу наукових термінологічних одиниць та їхніх визначень: транскодування, калькування, контекстуальна заміна, смисловий розвиток, описовий переклад, конкретизація значення слова, генералізація значення слова, додавання слова, вилучення слова, заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови, перестановка слова тощо.

Розглянемо особливості перекладу наступного терміну:

Rayleigh scattering / Релеївське розсіювання

– *Scattering of radiation in the course of its passage through a medium containing particles, the sizes of which are small compared with the wavelength of the radiation. OTDR is used.*

– *Розсіювання світла під час його проходження через середовище, що містить частинки, розміри яких маленькі в порівнянні з довжиною хвилі випромінювання. Використовується оптичний імпульсний рефлектометр.*

Вищенаведений фізичний складний термін з антропонімом позначає явище, його українським відповідником є *Релеївське розсіювання* [3, с. 405]. Оскільки у процесі перекладу доцільним є використання довідкових джерел, якщо вони детальніше висвітлюють зміст понять, зазначимо, що відповідно до Вікіпедії "Релеївське розсіювання – когерентне розсіювання світла (також його називають пружним розсіюванням); розсіювання світла тілами з розмірами, меншими за довжину хвилі. Релеївське розсіювання вживається також для позначення розсіювання світла на флуктуаціях густини речовини. Термін названо на честь британського фізика лорда Релея, який у 1871 р. довів залежність інтенсивності розсіюваного світла від довжини хвилі" [Рэлеевское рассеяние]. У цій дефініції подано аббревіатуру *OTDR*, яка позначає *Optical Time-Domain Reflectometer* і перекладається як "оптичний імпульсний рефлектор". Проблему багатозначності термінів-аббревіатур можна розв'язати шляхом аналізу дефініції терміна в поєднанні з вивченням контексту, в якому вжитий термін. Аналіз довідкових джерел дозволив встановити, що оптичний імпульсний рефлектор є пристроєм для вимірювання параметрів волоконно-оптичних ліній.

Spectrometer / Спектрометр

– *A device used to measure radiant intensity or to determine the wavelengths of various radiations.*

– *Пристрій, що використовується для вимірювання інтенсивності випромінювання або визначення довжини хвиль різних випромінювань.*

Для правильного перекладу цього фізичного терміна, що позначає пристрій і є складним, нами використано основний вид лексичної трансформації – транскодування [3, с. 282]. Застосування прийомів дескриптивного, лексико-семантичного, словотвірного, компонентного аналізу, аналізу словникових дефініцій тощо дозволяє окреслити специфіку наукових термінів.

Перспективним вважаємо використання запропонованого алгоритму перекладу наукових термінів та їхніх визначень українською мовою з англійської, оскільки його поетапне виконання сприятиме розв'язанню проблеми термінологічного забезпечення наукових галузей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вакуленко М. О. Термін і термінологія: сучасні уявлення та концепції / М. О. Вакуленко // Слово и словарь. Vocabulum et vocabularium: сб. науч. тр. по лексикографии / под ред. В. В. Дубичинского и Т. Ройтера. – Харьков : Издавництво "Підручник НТУ "ХПІ", 2011. – Вып. 12. – С. 140–145.
2. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. – К. : Вид. дім "KM Academia", 2000. – 218 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В'ячеслав Іванович Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 576 с.
4. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу : навчальний посібник / А. Я. Коваленко. – К.: ІНКОС, 2001. – 290 с.
5. Рэлеевское рассеяние // Википедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://wikipedia.org/wiki/Рэлеевское_рассеяние.
6. Техническое описание и инструкция по эксплуатации. Радиостанция. ИФ 1.100.024. ТО – 103 с.
7. Чекман І. С. Нанофармакологія / Іван Сергійович Чекман. – К. : Задруга, 2011. – 424 с.
8. Nill K. R. Glossary of biotechnology and nanobiotechnology terms / K. R. Nill. – 4th ed. – Boca Raton ; London ; New York : Taylor & Francis Group, 2006. – 402 p.

Саюк І.

Науковий керівник – доц. Олійник Т.С.

АНГЛО-УКРАЇНСЬКА НЕОЛОГІЗАЦІЯ

Постановка проблеми дослідження. На сучасному етапі розвитку мови, словниковий склад вирізняється найбільшою динамічністю та здатністю пристосовуватися до потреб та умов комунікації. В певні періоди історії будь-якої країни в мові з'являється значна кількість запозиченої лексики, однак основним джерелом поповнення словникового запасу є не запозичення, а утворення нових лексичних одиниць на основі рідної мови шляхом використання різних засобів словотворення. Розвиток словотвірної системи, становлення нових словотворчих моделей слів, зміна вже існуючих, збільшення або зменшення їх продуктивності і багато інших факторів впливають на інтенсивне поповнення лексичного запасу мови.

Створення нових слів здійснюється, насамперед, для відображення в мові потреб суспільства у вираженні нових понять, що постійно виникають у результаті розвитку науки, техніки, культури, суспільних відносин і т.д. Оскільки, неологізми найчастіше з'являються у найактуальніших сферах життя суспільства, у мові засобів масової інформації, науки, політики тощо, в розмовній мові, саме тому так важливо для перекладача вміти професійно, влучно та швидко передати значення неологізму, особливо, якщо він ще не зареєстрований у словниках. Це, в свою чергу, вимагає систематизації знань про способи утворення та джерела походження неологізмів, вдосконалення принципів укладання словника неологізмів, прийомів та способів перекладу лексичних інновацій.

Метою статті є встановлення особливостей англо-українського перекладу неологізмів.

Предметом дослідження є особливості перекладу неологізмів.

Об'єктом дослідження є неологізми англійської та української мов.

Актуальність теми полягає у недостатньому вивченні труднощів, з якими стикається перекладач під час перекладу англійських неологізмів на українську мову.

Аналіз останніх досліджень. До даної теми постійно звертаються як у вітчизняному, так і в зарубіжному, мовознавстві. Вагомий внесок у дослідження виникнення нових слів здійснили такі науковці В.Г. Гак, В.В. Єліссєєва, І.В. Заботкіна, Ю.А. Зацний, Г.О. Козьмик, А.О. Худолій, М. Еблі, Д. Крістал, Е.І. Ханпіра, О.А. Земська, В.В. Лопатін, Б.М. Гаджімурадова та інші.

Виклад матеріалу дослідження. Серед інших рівнів мовної системи словниковий склад вирізняється найбільшою динамічністю та здатністю пристосовуватися до потреб та умов комунікації. У довідковій та науково-методичній літературі терміном "неологізм" позначається будь-яке "нове слово або вислів, що з'являються в мові" [8, с.609], "нове слово, яке не увійшло до загальноновживаного словника" [30, с.53], "слово або мовний зворот, творені для позначення нового предмета чи вираження нового поняття" [14, с.151], "слово чи мовний зворот, що недавно з'явився в мові для позначення нового або вже усталеного поняття, предмета" [53, с.670], "слово, що не є загальноновживаним, але може ним стати, яке з'явилося в мові в певний період і не існувало раніше і яке сприймається як нове в свідомості носіїв мови" [51, с.8], "слово, а також його окреме значення, вислів, які з'явилися в мові на даному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюються мовцями (загальнономвні неологізми) або були вжиті тільки в якомусь акті мовлення, тексти чи мові певного автора (стилістичні, або індивідуально-авторські неологізми)" [61, с.64].